VAN BITTERHEID NAAR BETHLEHEM

Lezen:
Ruth 1:1-22 (SV)

Inleiding

Ruth 1 is een hoofdstuk van verlies, verdriet en moeilijke keuzes. Een gezin verlaat Bethlehem vanwege hongersnood en trekt naar Moab. Daar sterven de vader en later ook de twee zonen. Naómi blijft achter met haar beide schoondochters. Toch eindigt dit hoofdstuk niet in volslagen duisternis. Naómi keert terug naar Bethlehem, samen met Ruth, en zij komen daar aan bij het begin van de gersteoogst.

In dit hoofdstuk ontmoeten wij mensen die onder Gods leiding staan, maar die Zijn weg niet begrijpen. Naómi spreekt openlijk over haar pijn. Ruth maakt een beslissende keuze. Orpa keert terug. En boven alles zien wij dat de HEERE Zijn volk niet vergeet. De weg naar Gods toekomst begint hier met een weduwe die leeg terugkomt en met een Moabitische vrouw die zich aan haar vastklemt.

Bijbelstudie

Het hoofdstuk begint in een donkere periode: “in de dagen, als de richters richtten”. Dat waren onrustige tijden. Er was honger in het land. Juist Bethlehem, waarvan de naam verwijst naar brood, had met gebrek te maken. Elimélech vertrekt daarom met Naómi en hun twee zonen naar Moab om daar als vreemdelingen te wonen.

De beslissing om te vertrekken wordt niet uitvoerig beoordeeld. De tekst vertelt nuchter wat er gebeurt. Wel is duidelijk dat het gezin het land van Gods belofte verlaat en terechtkomt in een omgeving die voor Israël niet vanzelfsprekend was. Dat maakt hun verblijf kwetsbaar. Toch moeten wij voorzichtig zijn om alle latere gebeurtenissen rechtstreeks als een straf voor deze verhuizing aan te wijzen. Het hoofdstuk zegt dat niet. Wel laat het zien dat geen enkele plaats buiten Gods voorzienigheid ligt. Ook in Moab blijft de HEERE regeren.

De gevolgen zijn ingrijpend. Elimélech sterft. De zonen trouwen met Moabitische vrouwen, Orpa en Ruth, maar na ongeveer tien jaar sterven ook Machlon en Chiljon. Naómi blijft achter zonder man en zonder zonen. Zij is niet alleen bedroefd, maar ook maatschappelijk uiterst kwetsbaar. In die wereld betekende het verlies van haar man en kinderen dat zij veel zekerheid en bescherming kwijt was.

Dan hoort Naómi dat de HEERE Zijn volk bezocht heeft door hun brood te geven. Dat bericht brengt haar in beweging. Zij maakt zich op om terug te keren naar Juda. Het is opmerkelijk dat zij niet alleen gaat, maar aanvankelijk samen met haar beide schoondochters. Zij laat hen niet zonder meer achter. Onderweg dringt zij er echter bij hen op aan terug te keren naar het huis van hun moeder. Zij wenst hun toe dat de HEERE hun weldadigheid zal bewijzen, zoals zij dat aan de overledenen en aan haar hebben gedaan.

Naómi spreekt hier tegelijk gelovig en bitter. Zij noemt de Naam van de HEERE en legt haar toekomst in Zijn hand, maar zij ziet voor zichzelf geen uitweg. Zij kan haar schoondochters geen nieuwe toekomst bieden. Haar redenering is menselijk begrijpelijk: zij is te oud om opnieuw te trouwen en kinderen te krijgen die voor Orpa en Ruth een toekomst zouden kunnen betekenen. Zij wil hun geen valse hoop geven.

Haar woorden laten ook zien hoe diep haar teleurstelling is. Zij zegt dat de hand van de HEERE tegen haar is uitgegaan. Later noemt zij zichzelf Mara, omdat de Almachtige haar grote bitterheid heeft aangedaan. Naómi ontkent Gods bestaan niet. Integendeel, zij spreekt juist voortdurend over Hem. Maar haar geloof is omgeven door verdriet. Zij ervaart Gods leiding als tegenstand. Dat is herkenbaar voor wie door verlies en teleurstelling heen moet gaan. Geloof betekent niet dat verdrietige mensen altijd snel tot een opgewekte verklaring komen. Naómi mag haar klacht uitspreken.

Tegelijk is haar oordeel over haar situatie nog niet het laatste woord. Zij zegt: “Vol toog ik weg, maar ledig heeft mij de HEERE doen wederkeren.” Zij ziet vooral wat zij kwijt is. Toch komt zij niet werkelijk alleen terug. Ruth is bij haar. En zij komen aan in Bethlehem aan het begin van de gersteoogst. De verteller wijst daarmee stilletjes vooruit. Naómi ziet leegte, maar God heeft al een begin van nieuwe mogelijkheden gegeven.

Orpa en Ruth reageren verschillend op Naómi’s aandringen. Orpa kust haar schoonmoeder en keert terug naar haar volk en haar goden. Ruth kleeft Naómi aan. Wij moeten Orpa niet zonder meer als onverschillig of ongelovig afschrijven. Zij neemt afscheid onder tranen en handelt binnen de mogelijkheden die Naómi haar voorhoudt. Haar keuze is begrijpelijk. Juist daardoor wordt duidelijk hoe ingrijpend Ruths beslissing is.

Ruth wil niet alleen met Naómi meegaan naar een ander land. Zij verbindt zich aan Naómi’s volk en aan Naómi’s God. Haar woorden vormen een van de meest indrukwekkende belijdenissen van trouw in dit hoofdstuk: waar Naómi heengaat, zal Ruth heengaan; waar Naómi sterft, zal Ruth sterven. Zij vraagt zelfs dat de HEERE tegen haar zal getuigen als zij haar belofte verbreekt.

Ruth kiest daarmee voor een onbekende toekomst. Zij weet niet hoe zij in Juda ontvangen zal worden, hoe zij aan voedsel zal komen of welke plaats zij daar zal hebben. Toch blijft zij niet op afstand staan. Zij “kleeft” Naómi aan. Dat woord spreekt van volhardende verbondenheid. Ruths geloof blijkt niet uit grote woorden alleen, maar uit een concrete keuze: zij gaat mee, zij deelt het lot van Naómi en zij vertrouwt zich toe aan de God van Israël.

Daarin ligt ook een vraag voor ons. Wij kunnen betrokken zijn bij de kerk, bij Bijbelstudie en bij christelijke gewoonten, zonder ons werkelijk aan de HEERE toe te vertrouwen. Ruth laat zien dat geloof een breuk en een nieuwe verbondenheid inhoudt. Zij laat haar oude omgeving achter en kiest voor de God Die zij door haar huwelijk en haar omgang met Naómi heeft leren kennen. Zij weet nog weinig, maar zij geeft zich geheel over aan Hem.

De aankomst in Bethlehem brengt beroering teweeg. De mensen herkennen Naómi nauwelijks en

Gespreksvragen

“Is dit Naómi?” Verdriet kan een mens veranderen. Naómi wil niet meer bij haar oude naam genoemd worden. Zij ervaart haar leven als bitter. Toch keert zij terug naar de plaats waar zij vandaan kwam. Terugkeer is in dit hoofdstuk niet alleen een geografische beweging. Het is ook een beweging naar de plaats waar Gods volk woont en waar de HEERE opnieuw brood geeft.

Het slot is sober maar hoopvol. Ruth wordt aangeduid als “de Moabietische”. Haar afkomst blijft genoemd worden, maar zij is niet langer alleen een buitenstaander. Zij staat naast Naómi. Zij zijn samen aangekomen. En het is het begin van de gersteoogst. De HEERE heeft Naómi niet verlaten, ook al kan zij dat op dit moment niet zien. Zijn voorzienigheid werkt vaak verborgen en begint soms met heel kleine tekenen.

Ruth 1 nodigt ons uit om eerlijk te zijn over verdriet, trouw te betrachten in moeilijke omstandigheden en Gods handelen niet te beperken tot wat wij op dit moment begrijpen. Naómi ziet leegte; God bereidt een nieuwe toekomst. Ruth ziet onzekerheid; zij vertrouwt zich toch toe aan de HEERE. De weg door het donker loopt naar Bethlehem, waar de oogst begint.

VRAGEN:
1. Welke betekenis heeft het dat het verhaal begint in de tijd van de richters en met hongersnood?
2. Hoe beoordeelt u de beslissing van Elimélech om naar Moab te vertrekken?
3. Wat leren Naómi’s woorden over de manier waarop zij haar verdriet en Gods leiding ervaart?
4. Waarom is het belangrijk Orpa niet te snel als ongelovig of ontrouw te veroordelen?
5. Wat houdt Ruths keuze om bij Naómi te blijven concreet in?
6. Wat betekent het dat Ruth zegt: “Uw God is mijn God”?
7. Waardoor wordt zichtbaar dat Naómi’s bitterheid niet het laatste woord heeft?
8. Waarin wordt u persoonlijk aangesproken door de trouw van Ruth en de terugkeer van Naómi?